

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

เรื่อง กฎหมาย

GEN 1304 การป้องกันและต่อต้านการทุจริต

ความหมายของกฎหมาย

พระเจ้าพระบรมวงศ์เธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ (พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์) ทรงอธิบายว่า “กฎหมายคือ คำสั่งทั้งหลายของผู้ปกครองว่าการแผ่นดินที่มีต่อราษฎร เมื่อไม่ทำตามแล้วตามธรรมดาต้องได้รับโทษ”

จอห์น ออสติน (John Austin) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “กฎหมายที่แท้จริงนั้นต้องเป็นคำสั่ง คำบังคับบัญชาของรัฐาธิปัตย์ (ผู้มีอำนาจสูงสุดในแผ่นดิน) ซึ่งบังคับใช้กับประชาชนทั้งหลาย ถ้าผู้มดไม่ปฏิบัติตามโดยธรรมดาผู้นั้นต้องได้รับโทษ”

ศาสตราจารย์ ดร. หยุด แสงอุทัย ได้อธิบายว่า “กฎหมายโดยแท้ นั้น ได้แก่ กฎข้อบังคับของรัฐซึ่งกำหนดความประพฤติของมนุษย์ ถ้าฝ่าฝืนจะได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษ”

สรุปความหมายของกฎหมาย คือ คำสั่งหรือข้อบังคับซึ่งกำหนดขึ้นโดยรัฐาธิปัตย์หรือผู้มีอำนาจสูงสุดในแผ่นดินเพื่อควบคุมความประพฤติของมนุษย์ในสังคม มีสภาพบังคับที่ชัดเจนแน่นอน ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษ

ลักษณะทั่วไปของกฎหมาย

1. กฎหมายต้องเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ
2. คำสั่งหรือข้อบังคับนั้นต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับความประพฤติหรือการกระทำของมนุษย์
3. กฎหมายต้องเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับที่กำหนดขึ้นโดยรัฐาธิปัตย์ (Sovereign)
4. กฎหมายต้องเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับที่ใช้ได้โดยทั่วไป
5. กฎหมายต้องมีสภาพบังคับ

ข้อบังคับที่คล้ายคลึงกับกฎหมาย

1. **ศีลธรรม (Moral)** คือ ความรู้สึกนึกคิดซึ่งอยู่ภายในใจของมนุษย์ว่าการกระทำอย่างไรเป็นการกระทำที่ดี การกระทำอย่างไรเป็นการกระทำที่ผิด มนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมใดย่อมมีความรู้สึกทางศีลธรรมที่คล้ายคลึงกัน

2. **ศาสนา** หมายถึง กฎข้อบังคับที่ศาสนาทั้งหลายได้กำหนดไว้เพื่อให้มนุษย์ประพฤติคุณความดี ศาสนาเป็นเรื่องของความเชื่อ เมื่อมนุษย์มีความเชื่อจะยอมปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสดาที่ให้กระทำหรืองดเว้นกระทำการใด ๆ เพื่อหวังความสุขที่จะได้ในอนาคต บางศาสนาก็สั่งสอนว่ามีพระเจ้าเป็นผู้จะให้รางวัลหรือลงโทษมนุษย์ในโลกหน้า ส่วนพระพุทธศาสนาสอนว่า สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม กล่าวคือ การกระทำของมนุษย์ก่อให้เกิดผลดี และผลร้ายในปัจจุบันและในภายหน้า

3. **จารีตประเพณี** หมายถึง แนวประพฤติ การปฏิบัติติดต่อกัน เป็นเวลานานจนเป็นที่ยอมรับนับถือของชุมชนในท้องถิ่นนั้น ซึ่งอาจจะต่างกันตามเวลาและสถานที่ต่าง ๆ เช่น การไหว้ การจับมือกัน การถอดรองเท้าก่อนเข้าโบสถ์ การใส่เสื้อสีดำ ขาว เทา ไปงานศพ เป็นต้น

ระบบกฎหมาย

1. ระบบประมวลกฎหมาย Civil Law หรือ Code Law system หรือ Romano-Germanic law system) หรือ อาจเรียกว่าระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร เป็นกฎหมายที่มีการเขียนขึ้นมาให้ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรสามารถเห็นได้ชัดจากการตรากฎหมายโดยผ่านองค์การนิติบัญญัติ ได้แก่ ประเทศไทย ประเทศเยอรมัน ประเทศฝรั่งเศส ประเทศต่างในภาคพื้นยุโรปเกือบทั้งหมด ฮอลแลนด์ โปรตุเกส เป็นต้น

2. ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) หรือเรียกว่า ระบบกฎหมายไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

ระบบกฎหมายชนิดนี้จะไม่มีการเขียนกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษร แต่จะอาศัยคำพิพากษาของศาลที่เคยตัดสินคดีมาเป็นหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยเหตุการณ์ที่เหมือนกันที่เกิดขึ้นในเวลาต่อมา โดยผู้พิพากษาจะตัดสินตามกรอบหลักเกณฑ์ที่คำพิพากษาก่อนได้วางไว้ (Precedent) เมื่อทำเช่นนี้ซ้ำๆกันจนเกิดเป็นหลักเกณฑ์ทั่วไป ซึ่งเป็นสามัญ (Common) และเป็นบรรทัดฐานยอมรับกลายเป็นจารีตประเพณีต่อมา ตัวอย่างของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายนี้ เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น

3. ระบบกฎหมายสังคมนิยม (The Socialist Law)

ระบบกฎหมายประเภทนี้มีกำเนิดมาจากประเทศสังคมนิยม โดยมีความเชื่อว่าสังคมนิยมมีการกดขี่ชนชั้นกรรมกรโดยนายทุน ภายใต้อิทธิพลแนวความคิดของคาร์ล มาร์กซ์และเลนิน จึงตรากฎหมายให้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเท่าเทียมกันในสังคมและคุ้มครองชนชั้นกรรมกรให้พ้นจากการถูกกดขี่ชนชั้นจากนายทุนโดยประชาชนเป็นเจ้าของทรัพย์สินร่วมกัน ตัวอย่างของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายนี้ เช่น ประเทศคิวบา รัสเซีย เกาหลีเหนือ ลาว เวียดนาม กัมพูชา จีน เป็นต้น

ประเภทของกฎหมาย

1) กฎหมายเอกชน (Private Law)

คือ กฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนด้วยกันในฐานะที่เท่าเทียมกัน ซึ่งรวมถึงหน่วยงานของรัฐวิสาหกิจที่ดำเนินธุรกิจอย่างเอกชนด้วย เช่น บริษัท ทีโอที จำกัดมหาชน บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เป็นต้น

2) กฎหมายมหาชน (Public Law)

คือ กฎหมายที่กำหนดสถานะ หรือความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐ กับประชาชนหรือระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเองในฐานะที่รัฐเป็นฝ่ายปกครอง สถานะของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐ ย่อมมีอำนาจเหนือกว่าเอกชน ในกรณีที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐมีนิติสัมพันธ์ในระดับเดียวกับเอกชน

3) กฎหมายระหว่างประเทศ (International Law)

คือ กฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อรัฐด้วยกัน

รัฐธรรมนูญ

CONSTITUTIONAL LAW

หลักทั่วไปของรัฐธรรมนุญ

ความเป็นมาและความสำคัญ

- ประเทศเกือบทั้งหมดในโลกย่อมต้องมีรัฐธรรมนูญ เพื่อใช้เป็นเครื่องกำหนดรูปแบบในการปกครองประเทศ ไม่ว่าจะประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตย สังคมนิยม หรือแบบคอมมิวนิสต์ต่างมีรัฐธรรมนูญตามแบบฉบับของประเทศตนเองทั้งสิ้น สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นรัฐธรรมนูญแบบลายลักษณ์อักษร ประเทศไทยเคยมีทั้งรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวที่จัดทำขึ้นในขณะที่บ้านเมืองอยู่ในภาวะไม่สงบ หรือหลังจากมีการปฏิวัติรัฐประหารและรัฐธรรมนูญฉบับถาวร โดยรวมทั้งสองประเภทแล้ว ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญมาแล้วทั้งสิ้น 20 ฉบับ ฉบับปัจจุบันคือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2560

ความหมายของกฎหมายรัฐธรรมนูญ

- รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ มีความสำคัญต่อการปกครองประเทศเพราะเป็นกฎหมายที่กำหนดสถานะและความสัมพันธ์ขององค์กรใช้อำนาจสูงสุดในการปกครองรัฐ ต่อกันหรือต่อประชาชนกล่าวคือเป็นกฎหมายที่กำหนดสถานะของรัฐว่าเป็นรัฐเดี่ยวหรือรัฐรวม กำหนดสถานะของใช้อำนาจสูงสุดว่าเป็นแบบใด เช่นแบบประธานาธิบดี หรือพระมหากษัตริย์ กำหนดสถานะความสัมพันธ์ขององค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตยที่เรียกว่ารัฐสภาซึ่งทำหน้าที่ออกกฎหมาย นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังครอบคลุมไปถึงหลักเกณฑ์ที่ใช้ในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนด้วย โดยเฉพาะเรื่องสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญและอำนาจก่อตั้งระบอบและองค์กรทางการเมือง

อำนาจในการออกรัฐธรรมนูญหรือตรารัฐธรรมนูญคืออำนาจสูงสุดไม่มีข้อจำกัด เมื่อออกรัฐธรรมนูญแล้ว รัฐธรรมนูญจะผู้ไปสถาปนาระบอบการเมือง และองค์กรทางการเมือง ทุกองค์กรขึ้นอีกชั้นหนึ่ง กล่าวคืออำนาจก่อตั้งองค์กรทางการเมืองนั้นเป็นที่มาของรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญจะก่อตั้งประมุขของรัฐไม่ว่าจะเป็นกษัตริย์หรือประธานาธิบดี ก่อตั้งรูปแบบของรัฐไม่ว่าจะเป็นรัฐเดี่ยวหรือรัฐรวม องค์กรทางการเมืองต่างๆ องค์กรที่ตรากฎหมาย อำนาจในการออกกฎหมายซึ่งจะออกให้ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญมิได้

■ ผลของการสถาปนาระบบรัฐธรรมนูญ ก่อให้เกิดผลสามประการคือ

ประการแรก รัฐธรรมนูญทำให้สภาพที่ไร้กฎหมายเป็นสภาพที่มีกฎหมาย และมีระเบียบ

ประการที่สอง รัฐธรรมนูญจะก่อตั้งระบบกฎหมายขึ้นพร้อมกับการก่อตั้งระบอบการเมือง

ประการที่สาม รัฐธรรมนูญจะก่อตั้งรัฐขึ้นมาโดยแยกตัวบุคคลที่เป็นผู้ใช้อำนาจออกจากรัฐที่เป็นสถาบัน

รัฐธรรมนูญในฐานะที่มาสูงสุดของความชอบด้วยกฎหมาย

- เมื่อรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดจึงทำให้องค์กรทุกองค์กรในรัฐ อันได้แก่องค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหาร และองค์กรตุลาการ ต้องเคารพรัฐธรรมนูญ
- หลักความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายขององค์กรนิติบัญญัติ
 - เนื้อหาของกฎหมายต้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญ
 - รูปแบบกฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้นต้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญ
 - กระบวนการตรากฎหมายของรัฐสภาต้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นรัฐธรรมนูญแบบลายลักษณ์อักษร โดยฉบับแรกนั้นเป็นรัฐธรรมนูญชั่วคราวที่เรียกว่า พระราชบัญญัติธรรมนูญ การปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 ประเทศไทยเคยมีทั้งรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวที่จัดทำขึ้นในขณะที่บ้านเมืองอยู่ในภาวะไม่สงบหรือหลังจากมีการปฏิวัติรัฐประหาร และรัฐธรรมนูญฉบับถาวรรวมสองประเภทแล้วประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญมาแล้วทั้งสิ้น 20 ฉบับ ฉบับปัจจุบัน คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

- รัฐธรรมนูญไทยระบุว่าประเทศไทยมีรูปแบบรัฐเป็นรัฐเดี่ยว มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา การแบ่งแยกอำนาจเป็นอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ
- รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับกำหนดให้ผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง และการแต่งตั้งแตกต่างกันไป เช่นเดียวกับพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์
- ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรหลักที่ทำหน้าที่ตีความรัฐธรรมนูญและวินิจฉัยข้อขัดแย้งข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ
- มีการบัญญัติบัญญัติรับรองสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค

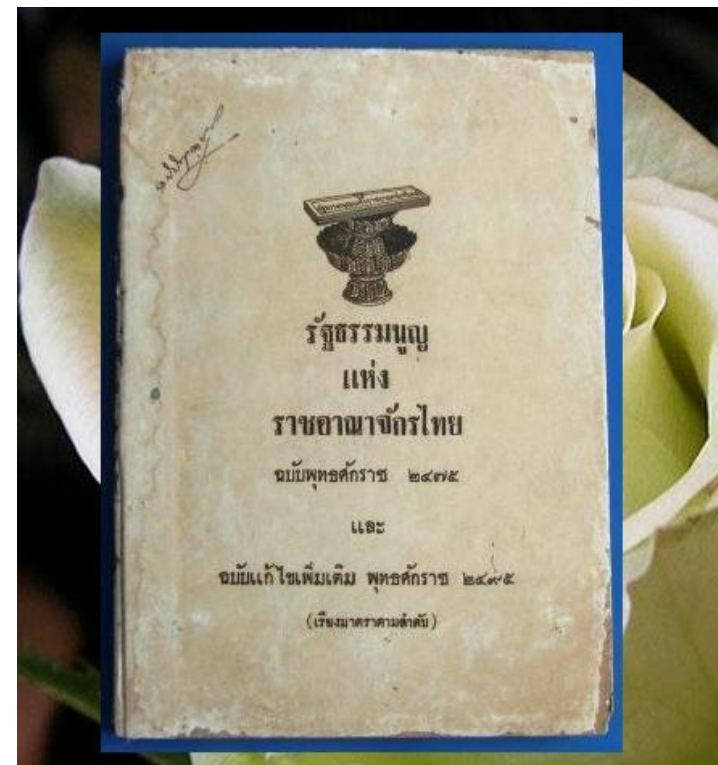
รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรฉบับแรก

- ซึ่งเป็นฉบับชั่วคราวและเป็นฉบับที่มีอายุการใช้งานเร็วที่สุด คือ รวมอายุการประกาศ และมีระยะเวลาบังคับใช้ทั้งหมดเพียง 5 เดือน 13 วัน นับจากการประกาศและบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2475 จำนวน 39 มาตรา และในที่สุดก็ได้รับการยกเลิกอย่าง "สันติ" เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2475 เนื่องจากการประกาศ และบังคับใช้รัฐธรรมนูญใหม่ ฉบับถาวร

รัฐธรรมนูญถาวรฉบับแรก

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามพุทธศักราช 2475 (ฉบับที่ 2)

- รัฐธรรมนูญฉบับนี้ เป็นรัฐธรรมนูญไทยที่ใช้บังคับได้นานที่สุดเท่าที่ประเทศไทยเคยมีรัฐธรรมนูญมา โดยได้ประกาศ เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2475 จำนวน 68 มาตรา และได้รับการยกเลิกอย่าง "สันติ" เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2489 เนื่องจากการประกาศและบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ รวมอายุการประกาศและบังคับใช้ทั้งหมดนั้น เป็นระยะเวลายาวนานถึง 13 ปี 5 เดือน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560

- เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติกระทำการรัฐประหาร และยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2550 ต่อมาในวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 ได้ประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)พ.ศ. 2557 ซึ่งกำหนดให้มีคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน 36 คน สรรหามาจากสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ คณะรัฐมนตรี และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เพื่อร่างรัฐธรรมนูญถาวรฉบับใหม่ และกำหนดให้คณะกรรมการฯ ร่างรัฐธรรมนูญให้เสร็จภายใน 120 วันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นหรือข้อเสนอแนะจากสภาปฏิรูปแห่งชาติ

- อย่างไรก็ตามในวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2558 สถาปณารูปแห่งชาติมีมติไม่รับร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการฯ ร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงต่อมาคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นเพื่อทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง หลังจากนั้นวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ได้มีการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ ผลออกมาปรากฏว่าร่างรัฐธรรมนูญผ่านความเห็นชอบ และได้มีการลงพระปรมาภิไธยในร่างรัฐธรรมนูญและประกาศใช้เมื่อ วันพฤหัสบดีที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2560

อำนาจการปกครองตามรัฐธรรมนูญ

- ประเทศไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีอำนาจอธิปไตยอันเป็นอำนาจสูงสุดที่มาจากปวงชนชาวไทยโดยมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข พระองค์จะทรงใช้อำนาจอธิปไตยผ่านทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ซึ่งอำนาจอธิปไตยแบ่งออกเป็น 3 อำนาจคือ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ในระบบรัฐสภา ซึ่งเป็นระบบสภาคู่ ประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

รูปแบบของรัฐและระบอบการปกครอง

รัฐ หมายถึง ชุมชนทางการเมืองที่ประกอบด้วย ประชากร ซึ่งอาศัยอยู่ในดินแดนอันมีอาณาเขตที่แน่นอนและอยู่ภายใต้รัฐเดียวกัน มีอำนาจอธิปไตยเหนือประชากรของรัฐนั้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับจนถึงปัจจุบัน บัญญัติไว้ว่า “ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวกัน จะแบ่งแยกไม่ได้ ” หมายความว่า ประเทศไทยจะแบ่งแยกออกเป็นหลายรัฐเช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกาไม่ได้

อำนาจอธิปไตย

ประเทศไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีอำนาจอธิปไตยอันเป็นอำนาจสูงสุดที่มาจากปวงชนชาวไทยโดยมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข พระองค์จะทรงใช้อำนาจอธิปไตยผ่านทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ซึ่งอำนาจอธิปไตยแบ่งออกเป็น 3 อำนาจคือ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ

พระมหากษัตริย์

ประเทศไทยปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในระบบรัฐสภา ตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 รัฐธรรมนูญของไทยทุกฉบับจนถึงปัจจุบันจึงมีบทบัญญัติเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ตลอดมา ดังนี้

1. พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ ผู้ใดจะฟ้องร้องหรือกล่าวหาพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้
2. พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก
3. พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย
4. พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะสถาปนาฐานันดรศักดิ์และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
5. พระมหากษัตริย์ทรงสามารถมีพระราชวินิจฉัยแต่งตั้งคณะองคมนตรี เพื่อเป็นที่ปรึกษาพระราชกรณียกิจและหน้าที่อื่น ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

รัฐสภา

- ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ในระบบรัฐสภา (Parliamentary System) ซึ่งเป็นระบบสภาคู่ (Bicameral System) คือรัฐสภา ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีสมาชิกรวมจำนวนทั้งสิ้น 750 คน

องค์ประกอบและที่มาของสมาชิกรัฐสภา เป็น 2 ส่วน ตามโครงสร้างของรัฐสภา ดังนี้

สภาผู้แทนราษฎร

- ประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท จำนวนรวม 500 คน ดังนี้
- ประเภทแรก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน 350 คน ทั้งนี้ โดยแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นเขตละ 1 คน หรือที่เรียกว่า เขตเดี่ยวเบอร์เดียว
- ประเภทที่สอง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน จำนวน 150 คน ซึ่งทำให้พรรคการเมืองที่ประสงค์จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อต้องจัดทำบัญชีรายชื่อเพียงบัญชีเดียวและผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศก็มีสิทธิในการเลือกบัญชีรายชื่อเหมือนกันทั่วประเทศ

วุฒิสภา

- ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนรวม 250 คน ซึ่งสมาชิกวุฒิสภา มาจากการสรรหาเลือกกันเองจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาล

- ศาลเป็นองค์กรของผู้ใช้อำนาจตุลาการ ภายใต้พระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้มีศาล 4 ประเภท คือ

1. ศาลรัฐธรรมนูญ มีอำนาจพิจารณา วินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ กฎหมายใดหรือการกระทำใด ๆ จะขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญไม่ได้

2. ศาลยุติธรรม มีอำนาจพิพากษาคดีทั่วไปที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลอื่น ศาลยุติธรรมเป็นที่พึ่งของประชาชนในกรณีที่เกิดข้อพิพาทกันไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา เพราะเมื่อเกิดข้อขัดแย้งกันขึ้น คู่พิพาทจะต้องให้ผู้เป็นกลางเป็นคนตัดสินให้ความยุติธรรมทั้งสองฝ่าย ผู้พิพากษาเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรมและจะเป็นผู้ตัดสินตามตัวบทกฎหมาย

- 3. ศาลปกครอง มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน หรือระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำในทางปกครอง

- 4. ศาลทหาร มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทหารและคดีอื่น ๆ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งคดีอาญาทหารหมายถึง คดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดเป็นทหาร

ฝ่ายบริหาร (คณะรัฐมนตรี)

คณะรัฐมนตรีมีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งประกอบไปด้วยนายกรัฐมนตรี 1 คน และคณะรัฐมนตรีอีก 35 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. นายกรัฐมนตรี ต้องมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้นำชื่อเพื่อให้พระมหากษัตริย์ทรงมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งและประธานสภาลงนาม เป็นผู้สนองพระราชโองการ

2. รัฐมนตรี คือบุคคลที่นายกรัฐมนตรีพิจารณาเลือกให้เข้ามาทำงานร่วมกัน เรียกว่า คณะรัฐมนตรี ซึ่งจะเป็บุคคลใดก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขณะนั้น แต่ต้องมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด เช่น มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภา เป็นต้น

องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

- กำหนดให้มีองค์กรอิสระซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ได้หลายองค์กร เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นต้น

การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

- การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของไทยเป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มีสาระสำคัญดังนี้คือ
- 1. มาตรา 4 ให้จัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ดังนี้
 - 1) ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง
 - 2) ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค
 - 3) ระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค
และหน้าที่ของประชาชน

- สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้ และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ได้กำหนดหลักการตรากฎหมายไว้ว่า กฎหมายต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และสามารถจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ได้เฉพาะที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่หากไม่ได้กำหนดเงื่อนไขไว้ กฎหมายต้องไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิ หรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบกระเทือนต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้

- นอกจากนี้บทบัญญัติมาตรา 77 หมวด 6 แนวนโยบายของรัฐ ยังได้กำหนดแนวทางการออกกฎหมายไว้ว่ารัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องก่อนการตรากฎหมาย และให้ใช้ระบบอนุญาตกับระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็น เพื่อไม่ให้กฎหมายเป็นภาระต่อการดำรงชีวิตของประชาชน และไม่เป็นการเพิ่มต้นทุนในการประกอบกิจการของภาคเอกชน
- บทบัญญัติมาตรา 53 หมวด 5 หน้าี่ของรัฐ ได้กำหนดว่ารัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตาม และบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นการบังคับรัฐโดยอ้อมให้ต้องมีมาตรการให้ประชาชนยินยอมพร้อมใจ ที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย ลดการเผชิญหน้า และเพื่อให้กฎหมายสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ

สิทธิตามรัฐธรรมนูญ

- สิทธิตามรัฐธรรมนูญ หมายถึง อำนาจที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุดได้บัญญัติให้การรับรอง คุ่มครองแก่ปัจเจกบุคคล ในอันที่จะกระทำการใด หรือไม่กระทำการใด ซึ่งการให้อำนาจแก่ปัจเจกบุคคลดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้อง ที่จะไม่ให้บุคคลใดแทรกแซงในสิทธิตามรัฐธรรมนูญของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรียกร้องต่อองค์กรของรัฐมิให้แทรกแซง ในขอบเขตสิทธิของตน ในบางกรณีการรับรองดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องให้รัฐดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง สิทธิตามรัฐธรรมนูญยังหมายรวมถึง การให้หลักประกันในทางหลักการซึ่งหมายถึงการมุ่งคุ้มครองต่อสถาบัน ในทางกฎหมายในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังนั้น สิทธิตามรัฐธรรมนูญจึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับรัฐ และสิทธิตามรัฐธรรมนูญเป็นสิทธิที่ผูกพันองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐทั้งหลายต้องให้ความเคารพ ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิ ตามรัฐธรรมนูญ เพื่อให้สิทธิตามรัฐธรรมนูญมีผลในทางปฏิบัติ
- (บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, ๒๕๔๓) น. ๕๘.)

- 1. สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย รัฐธรรมนูญกำหนดให้การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำไม่ได้ และการจับและการคุมขัง หรือการค้นตัวจะกระทำไม่ได้ หากไม่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ
- 2. สิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นบัญญัติให้การกระทำนั้น เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลย จึงให้กระทำได้เพียงพอเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกัน ไม่ให้มีการหลบหนี นอกจากนี้ในคดีอาญาจะบังคับให้บุคคลให้การเป็นพยานต่อตนเองไม่ได้ การประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันที่ไม่เกินควรแก่กรณีและการไม่ให้ประกันต้องเป็นไป ตามที่กฎหมายบัญญัติ
- 3. สิทธิในการที่จะไม่ถูกเกณฑ์แรงงาน โดยปกติแล้วรัฐจะเกณฑ์แรงงานไม่ได้ เว้นแต่จะทำได้เพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ หรือในขณะที่มีการ ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ
- 4. สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว รัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิดังกล่าว หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำไม่ได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงพอเพื่อประโยชน์สาธารณะ

5. สิทธิในทรัพย์สินและการสืบทอดก กำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบทอดก ส่วนสิทธิในทรัพย์สินนั้นกำหนดให้ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อ การสาธารณูปโภค การป้องกันประเทศ หรือการ ได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ อย่างอื่น เท่าที่จำเป็นและต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรม ภายในเวลาอันควร แก่เจ้าของ และผู้ทรงสิทธิที่ได้รับ ความเสียหายจากการเวนคืน

6. สิทธิของผู้บริโภค ผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองสิทธิของตน และมีสิทธิรวมกันในการจัดตั้งองค์กรของผู้บริโภคเพื่อ คุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของตนด้วย

7. สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข กำหนดให้บุคคลมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ มีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัด โรคติดต่อ อันตรายจากรัฐ ในกรณีผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด

8. สิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐของผู้เป็นมารดา บุคคลซึ่งมีอายุเกิน ๖๐ ปี และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และ บุคคลผู้ยากไร้

สิทธิของบุคคลและชุมชน

- 1. สิทธิเกี่ยวกับการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ เช่นสิทธิในการฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของ ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ สิทธิในการการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว
- 2. สิทธิเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติ ความเป็นอยู่ของชุมชน และการจัดระบบสวัสดิการของชุมชน

เสรีภาพ

- เป็นคำที่ถูกใช้เคียงคู่กับคำว่า “สิทธิ” เสมอว่า “สิทธิเสรีภาพ” จนเข้าใจว่ามีความหมายอย่างเดียวกัน นักกฎหมายได้ให้ความหมายของคำว่าเสรีภาพว่า “เสรีภาพ” (Liberty) หมายถึง “ความมีเสรีหรือสภาพที่ทำได้โดยปลอดอุปสรรค สภาพที่มีสิทธิที่จะทำ จะพูดได้โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น” กล่าวขยายความได้ว่า เสรีภาพเป็นอำนาจอันชอบธรรมที่กฎหมายรับรอง และคุ้มครองแก่บุคคลที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการใดๆ ตามที่เขาต้องการได้โดยอิสระ หรือโดยปลอดจากอุปสรรคหรือการบังคับขัดขวาง เสรีภาพจึงก่อหน้าที่ตามกฎหมายให้รัฐและบุคคลอื่นที่จะต้องเคารพและไม่ไปรบกวน ขัดขวางการใช้เสรีภาพของเขา
- (พิชัย พืชมงคล, “การปฏิรูปทางการเมืองกับรัฐธรรมนูญใหม่ (ตอนที่ ๒),” เผยแพร่ใน www.dlo.co.th, น. ๑.)

1. เสรีภาพในการนับถือศาสนา การปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนา
2. เสรีภาพในเคหสถาน การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการค้นเคหสถานหรือที่รโหฐานจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ
3. เสรีภาพการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อ ความหมายโดยวิธีอื่น และเสรีภาพในทางวิชาการ แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น
4. เสรีภาพในการติดต่อสื่อสารไม่ว่าในทางใด ๆ การตรวจ การกัก หรือ การเปิดเผยข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อให้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งข้อมูล ที่บุคคลสื่อสารถึงกันจะกระทำได้ต่อเมื่อมีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

5. เสรีภาพการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่รัฐจะจำกัดเสรีภาพไม่ได้ และการเนรเทศบุคคลสัญชาติไทย ออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้ผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร รวมถึงการถอนสัญชาติของ บุคคลซึ่งมีสัญชาติไทยโดยการเกิด จะกระทำไม่ได้เช่นกัน

6. เสรีภาพในการประกอบอาชีพ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ จะจำกัดเสรีภาพในการ ประกอบอาชีพไม่ได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจ ของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด การคุ้มครอง ผู้บริโภค หรือการจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพียงพอเท่าที่จำเป็น หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

7. เสรีภาพในการรวมตัวกันในรูปแบบต่าง ๆ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือ หมู่คณะอื่น เว้นแต่จะมีการตรากฎหมายห้ามเพื่อคุ้มครองประโยชน์ สาธารณะ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อการป้องกันหรือขจัด การกีดกันหรือการผูกขาด

8. เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ เว้นแต่จะมีการตรากฎหมายห้ามเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิ หรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

9. เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

10. เสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน ในการเสนอข่าวสารหรือการแสดง ความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพในการนำเสนอข่าว หรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพจะกระทำไม่ได้

ความเสมอภาค

- หลักความเสมอภาคถือว่าเป็นหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ย่อมได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นมนุษย์โดยมีต้องคำนึงถึงคุณสมบัติอื่นๆ ความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมนั้น รัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

หน้าที่ของปวงชนชาวไทย

- หมายถึง การกระทำหรือการละเว้นการกระทำเพื่อประโยชน์โดยตรงของการมีสิทธิหน้าที่เป็น สิ่งที่บังคับให้มนุษย์ในสังคมต้องปฏิบัติตาม กฎเกณฑ์ทางสังคมหรือกฎหมายบัญญัติไว้ จะไม่ปฏิบัติตามไม่ได้ ซึ่งต่างจากสิทธิและเสรีภาพที่ประชาชนจะใช้หรือไม่ก็ได้

- 1. หน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 2. หน้าที่ป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 3. หน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
- 4. หน้าที่เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ
- 5. หน้าที่รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ
- 6. หน้าที่เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิด ความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม
- 7. หน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระ

- 8. หน้าที่ในการให้ความร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม
- 9. หน้าที่เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ
- 10. หน้าที่ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

- หมวด ๑ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
 - ส่วนที่ ๑ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
 - ส่วนที่ ๒ หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.
 - ส่วนที่ ๓ การตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.
- หมวด ๒ การไต่สวน
- หมวด ๓ การดำเนินการกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งเฉพาะ
 - ส่วนที่ ๑ การดำเนินคดีทุจริตต่อหน้าที่หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย
 - ส่วนที่ ๒ การดำเนินคดีกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง
 - ส่วนที่ ๓ การดำเนินการกรณีฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔ ของรัฐธรรมนูญ

- หมวด ๔ การดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ
 - ส่วนที่ ๑ การดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ
 - ส่วนที่ ๒ การดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- หมวด ๕ การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน
 - ส่วนที่ ๑ การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และการตรวจสอบ
 - ส่วนที่ ๒ การดำเนินการกรณีร่ำรวยผิดปกติ
- หมวด ๖ การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม
- หมวด ๗ การส่งเสริมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- หมวด ๘ ความร่วมมือกับต่างประเทศ
- หมวด ๙ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- หมวด ๑๐ กองทุนป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- หมวด ๑๑ บทกำหนดโทษ

คำนิยามศัพท์ที่สำคัญ มาตรา 4

- “เจ้าพนักงานของรัฐ” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และคณะกรรมการ ป.ป.ช.

แผนผัง

เจ้าพนักงานของรัฐ

คำนิยามศัพท์ที่สำคัญ

- “ไต่สวน” หมายความว่า การแสวงหา รวบรวม และการดำเนินการอื่นใด เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน
- “ทุจริตต่อหน้าที่” หมายความว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือกระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น

คำนิยามศัพท์ที่สำคัญ

- “ร่ำรวยผิดปกติ” หมายความว่า การมีทรัพย์สินมากผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมากผิดปกติหรือการมีหนี้สินลดลงมากผิดปกติ หรือได้ทรัพย์สินมาโดยไม่มีมูลอันจะอ้างได้ตามกฎหมายสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ รวมทั้งกรณีมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ สืบเนื่องจากการเปรียบเทียบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วย
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วย กรรมการจำนวนเก้าคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา (ม.9)

- กฎหมายกำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ 1 คณะ เพื่อดำเนินการตรวจสอบและดำเนินคดีกับเจ้าพนักงานของรัฐที่ทำการทุจริต โดยมาตรา 9 กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการจำนวน 9 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านกฎหมาย บัญชี เศรษฐศาสตร์ การบริหารราชการแผ่นดิน หรือการอื่นใดอันเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

คุณสมบัติ

ม.9

- 1 เคยเป็นไม่ต่ำกว่าอธิบดีผู้พิพากษา อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นตุลาการพระธรรมนูญ หัวหน้าศาลทหารกลาง หรืออธิบดีอัยการมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี
- 2 เคยเป็นไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี
- 3 เคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี
- 4 ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์
- 5 ผู้ประกอบวิชาชีพที่มีกฎหมายรับรองการประกอบวิชาชีพโดยประกอบวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสี่สิบปี
- 6 เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ทางด้านการบริหาร การเงิน การคลังการบัญชี หรือการบริหารกิจการวิสาหกิจในระดับไม่ต่ำกว่าผู้บริหารระดับสูงของบริษัทมหาชนจำกัดมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี
- 7 เคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตาม (๑) (๒) (๓) (๔) หรือ (๖) รวมกันไม่น้อยกว่าสิบปี

คุณสมบัติ

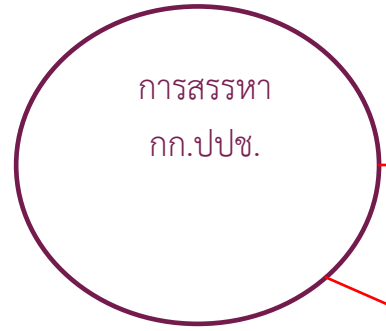
ม.10

- 1 มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- 2 มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี แต่ไม่เกินเจ็ดสิบปี
- 3 สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- 4 มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์
- 5 มีสุขภาพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กก.ปช. 9 คน

ลักษณะต้องห้าม
ที่สำคัญ ม.11

- 1 เป็นหรือเคยเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระใด
- 2 เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ
- 3 อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่
- 4 อยู่ระหว่างถูกระงับหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
- 5 ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- 6 เคยถูกสั่งให้พ้นจากงานเพราะทุจริตต่อหน้าที่
- 7 เคยต้องคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ
- 8 เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ
- 9 เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง
- 10 อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- 11 เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการสรรหา
- 12 เป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ หรือดำรงตำแหน่งห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจหรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใดประกอบวิชาชีพอิสระ
- 13 มีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

กก. สรรหา
ม. 12

- 1 ประธานศาลฎีกา เป็นประธาน
- 2 ประธานสภาผู้แทนราษฎร และผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร เป็นกรรมการ
- 3 ประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นกรรมการ
- 4 บุคคลซึ่งศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระที่มีไข้คณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่งตั้ง
- 5 เลขานุการวุฒิสภาเป็นเลขานุการ

วิธีสรรหา ม. 13

ใช้วิธีลงคะแนนโดยเปิดเผย คะแนนเสียงถึงสองในสาม และให้กรรมการสรรหาแต่ละคนบันทึกเหตุผลในการเลือกไว้ด้วย
เพื่อคัดสรรให้ได้บุคคลซึ่งมีความรับผิดชอบสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่ มีพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม รวมตลอดทั้งมีทัศนคติที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลสำเร็จ

ม. 14

ต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

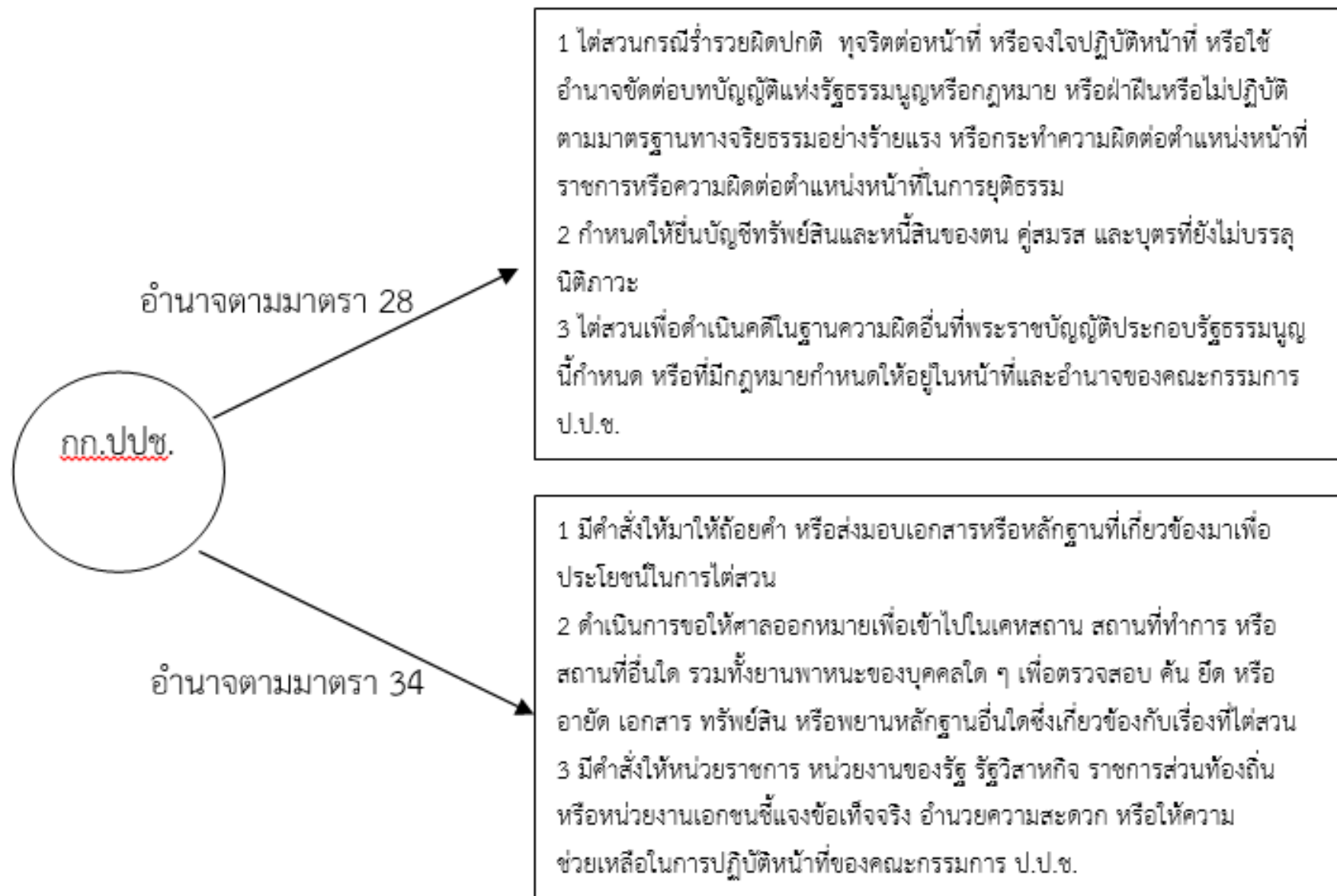
- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑
- (๔) พ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอื่นตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา 19 กรรมการพ้นจากตำแหน่ง

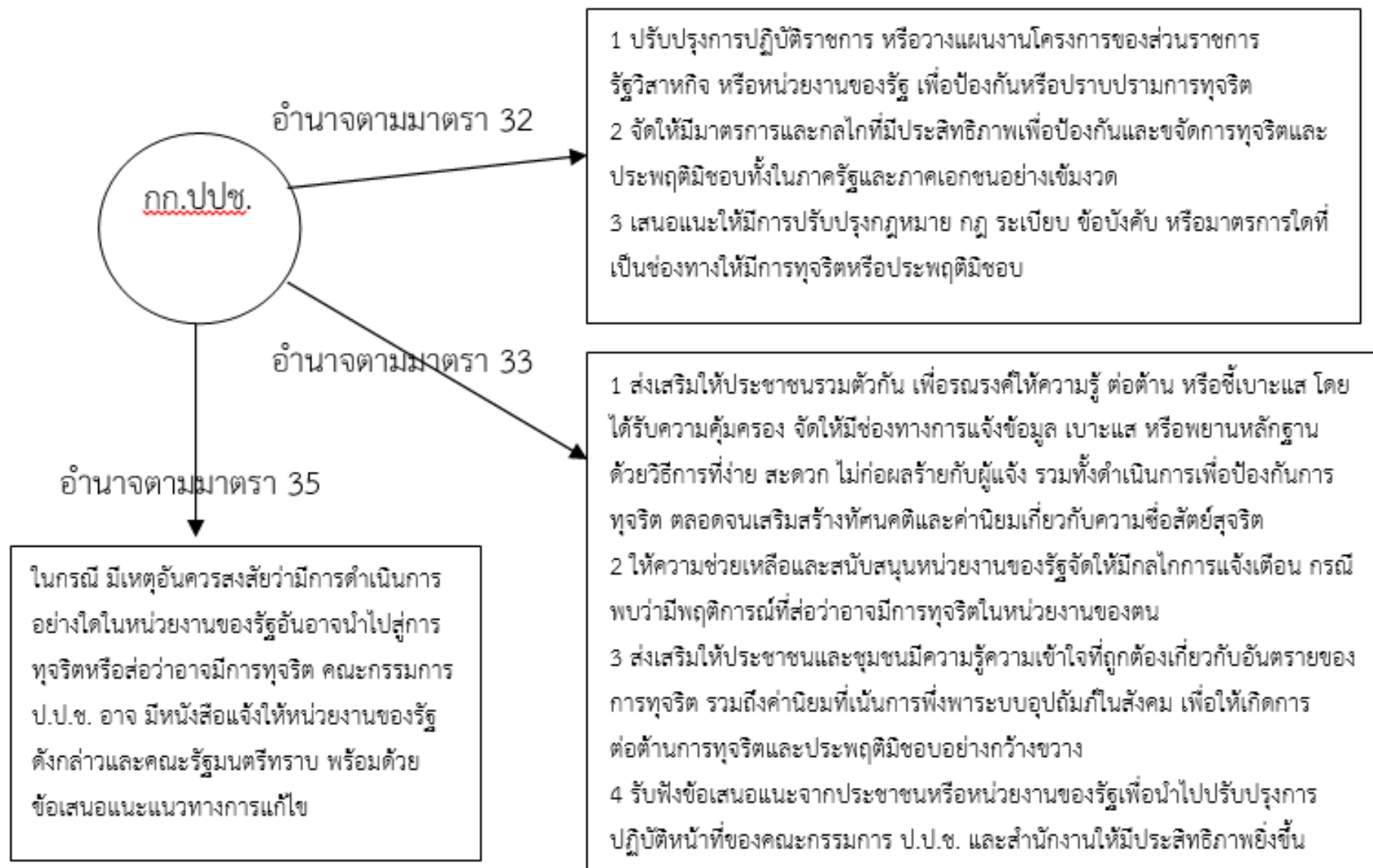
อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

- อาจแยกอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ 2 ประการ ดังนี้
- 1. อำนาจในการปราบปรามการทุจริต
- 2. อำนาจในการป้องกันการทุจริต

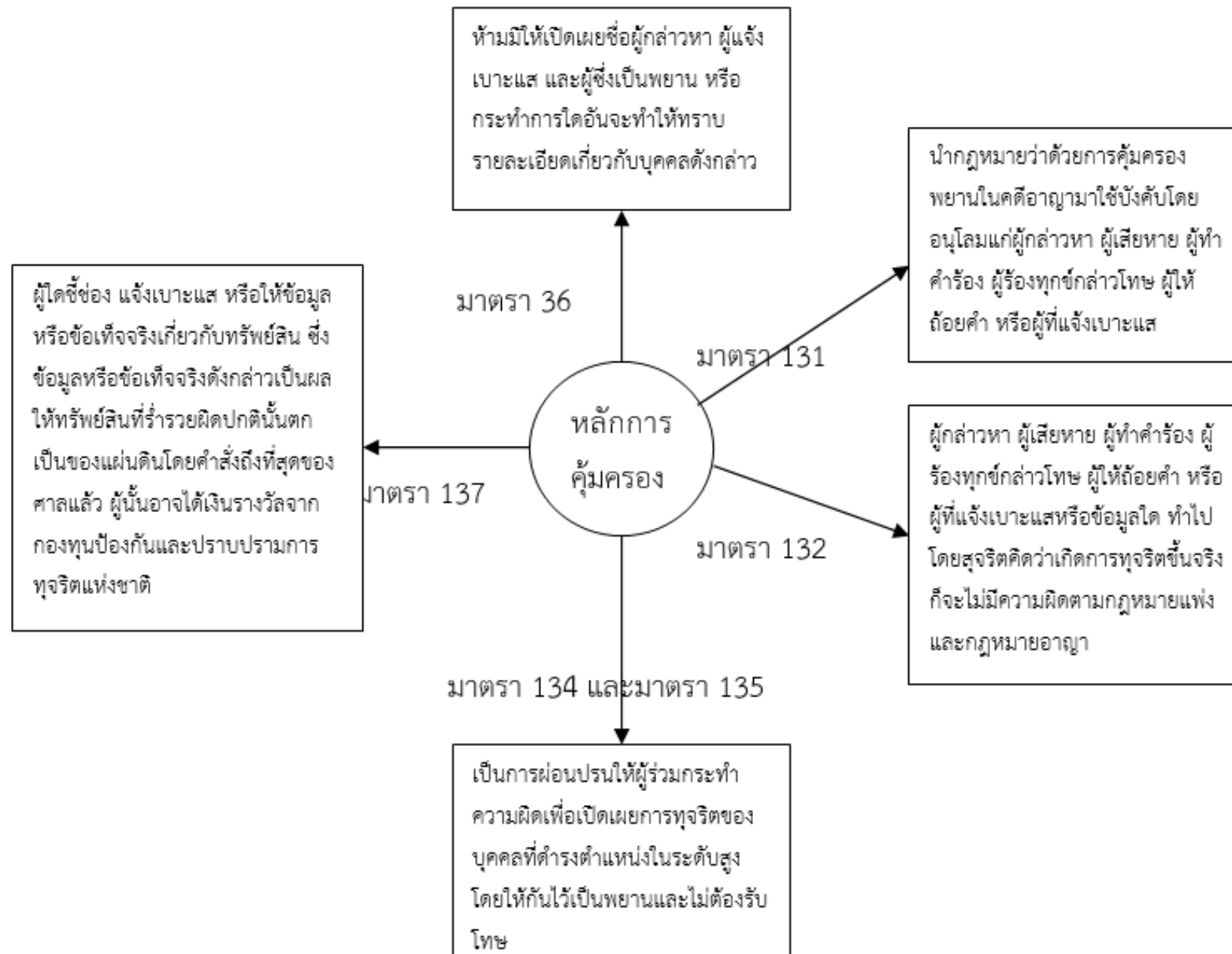
■ 1. อำนาจในการปราบปรามการทุจริต

■ 2. อำนาจในการป้องกันการทุจริต

■ คุ้มครองผู้ชี้เบาะแสการทุจริต

การป้องกันและปราบปรามทุจริตตามรัฐธรรมนูญ

- การป้องกันและปราบปรามทุจริตเป็นหน้าที่ของประชาชนที่จะต้องไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริต และประพฤตินิยมชอบทุกรูปแบบ ในส่วนของหน้าที่ของรัฐก็เช่นกันรัฐธรรมนูญได้กำหนดหน้าที่ประการหนึ่งของรัฐไว้ว่า รัฐมีหน้าที่ในการป้องกันและขจัดการทุจริต รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและ ประพฤตินิยมชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และต้องจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤตินิยมชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส โดยได้ รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)

- รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญเพื่อป้องกันปราบปรามการทุจริต ได้แก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ประกอบด้วยกรรมการ ๙ คน โดยมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ ดังต่อไปนี้
- 1. ไต่สวนและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ จงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง
- 2. ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม
- 3. กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กร อิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตร ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว และได้บัญญัติให้มีการตรวจสอบกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ด้วยเช่นกัน